

SZERKESZTŐK: HOCHBAUER GYULA
ÉS DR. KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

ALAPÍTOTTA ÉS SZERKESZTETTE (1906–1911):
DR. FEKETE ENDRE ÉS KISS BÉLA

• HLAVATHY ZSUZSÁNNA

ÖSSZEFOGÁSBAN AZ ERŐ – V. HAGYOMÁNYÜNNEP PÜRKERECEN

Egyház, politikum és civil szféra példaértékű együttműködése Barcaság szívében

Június 20–22. között Zajzon és Pürkerec adott otthont az V. Barcasági Csángó Hagyományünnepnek, amely méltó módon ünnepelte a közös gyökereket, az élő hitet és a közösségi összefogást. A Hankó Szilamér pürkereci evangélikus lelkész kezdeményezésére megvalósult esemény nem csupán egyházi és kulturális ünnep volt, hanem egy olyan platform is, ahol az egyház, a civil társadalom és a politikai képviselő egy irányba húzva erősítette meg: a hagyomány nem múlt, hanem jövő.

A hagyomány él, ha továbbadjuk

A Hagyományünnep ötlete 2013-ban született meg, még a brassói egyházközség dísztermében, Főtisztelendő Adorjáni Dezső püspök úr indítványozására. Azóta négy hagyományünnepet és két Csángó zarándoklatot szerveztek, az ideik, immár ötödik alkalom pedig mérföldkő lett: új szintre emelte a közösségi együttműködést.

A rendezvény pénteken, június 20-án Zajzonban ünnepi istentisztelettel kezdődött. Domokos Jenő helyi lelkész köszöntötte az egybegyűlteket, az ígét Koszta István hirdette. A lelki üzenetek mellett számos méltató és támogató szó hangzott el: Nagy Zoltán a Kelet-békési Egyházmegye esperese a testvéregyházmegye üdvözlétét tolmácsolta, Percze László csíkszeredai konzul Nacsa Lőrinc államtitkár üzenetét adta át, felszólalt Kirsch Gábor megyei RMDSZ-elnök, Fehér Attila egyházi főtanácsos, valamint Dusan Vanko, a szlovák egyházmegye esperese is.

Az eseményt a brassói egyházmegye közgyűlése zárta, ahol bejelentették: a következő találkozót 2026-ban, Bácsfaluban lesz.

Szombaton közösség és kultúra találkozott

Június 21-e a hit és a hagyomány kettős ünnepe volt. A nap legkiemelkedőbb eseménye az öt fiatal lelkész – Bandi Attila, Borháci Dávid, Erzse András Zsolt, Kajcsa Lóránt és Végh Nimród – felszentelése volt. Hankó Szilamér házigazda lelkész köszöntötte az ünneplő közösséget, Zelenák József esperes pedig hálát adott a hagyományörző közösségekért és az új lelképásztorokért. Adorján Dezső Zoltán püspök prédikációjában a hit és hagyomány összefonódásáról beszélt.

A nap folyamán a civil szervezeteké lett a főszerep. A Barcasági Csángó Alapítvány és a Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klub szervezésében tartott majálison 24 fellépő csoport mutatta be tehetségét. A sort a Hétfalusi Fúvószenekar nyitotta, majd a tatrangi boricások következtek. Megható pillanat volt, amikor a brassói Mátka család nevében Koszta Enikő vehette át az EMKE közösségépítő munkáért járó elismerését Serfőző Levente alelnöktől. Enikő kiemelte: ez a díj a teljes közösségé, különösen azoké a gyerekeké és szülőké, akik áldozatokat hoznak a hagyományörzésért.

A kulturális műsor során fellépett többek között a Mátka Néptáncegyüttes, a Sipirka gyermekcsoport, a Kicsi Mátka, a Kéknefelejcs virágocskák, a Sirülő, Búzavirág, Hajnalcsillag néptánccsoportok, valamint Benedek Márk és zenekara. Kiemelkedő volt a zajzoni boricások fergeteges produkciója is, akik régi vatáfukkal együtt ropták el a közös táncot.

A napot méltó módon zárta a pürkereci boricások vegyes korosztályú csoportjának közös tánca, amely a meghatottság és a remény lángját vitte tovább.

Tokány, vásár, közösség

A rendezvény kulináris élményekkel is szolgált: Hankó Szilamér lelkész felhívására lelkes főzőcsapatok álltak össze, hogy a fellépőket, szervezőket és látogatókat vendégül lássák. Emellett a kézműves- és termelői vásár is színesítette a majális, ahol 13 kiállító helyi, minőségi portékáit kínálta.

Vasárnap: méltóságteljes zárás

Június 22-én, vasárnap ünnepi istentisztelettel zárult a háromnapos eseménysorozat. Isten ígétjét Mátyás Attila, nagyváradi lelkész hirdette. A záróalkalom során emléktáblát avattak Mátyás Béla egykori pürkereci lelkész és felesége, Mátyásné Rolik

Etelka kántor emlékére. A méltatást fiúk, Mátyás Lajos nyugalmazott lelkész mondta el.

Köszönjük mindazoknak, akik velünk ünnepeltek!

Az V. Hagyományünnep megmutatta, hogy ha közösen gondolkodunk, együtt tervezünk és szívvel-lélekkel dolgozunk, akkor csodákra vagyunk képesek – még a szövetségben is. Az öt felszentelt lelkésznek gyümölcsöző szolgálatot kívánunk, a közösségnek pedig erőt, egészséget és egyetértést a folytatáshoz!

Találkozunk 2026-ban a Barcasági és Királyföldi Csángó-Magyar Zarándoklaton!

● SIPOS EMESE

KÉT HÉT ÉLMÉNY, JÁTÉK ÉS TANULÁS

Sikerrel zárultak a barcasági napközis táborok

A Barcasági Csángó Alapítvány 2025. június 30. és július 11. között immár negyedik alkalommal szervezte meg a barcasági napközis táborokat két héten át, két különböző tematikával: az első héten természetbarát, a másodikon hagyományörző programokkal várták a gyerekeket.

Az elmúlt két hét tapasztalatai és élményei nem csak a gyerekeket formálták – mi, szervezők és önkéntesek is tanultunk, gazdagodtunk közben. Mert, ahogy mondani szokták: „Ha egy nap alatt tanultál valami újat, az a nap már nem telt el hiába.” Ezek a napok pedig biztosan nem voltak hiábavalók.

Természetbarát tábor a Malomdombok fenyveseiben. Az első héten 50 kis táborlakó örvendett a természet közelségének Négyfalu határában, a Malomdombok fenyveseinek árnyékában. A gyerekek négyféle tematikus foglalkozás közül választhattak: madárfigyelés és természetismeret Kiss Rékával, társasjáték és közösségépítő játékok a Kubuk csapatával, gyógynövény- és növényismeret Hlavathy Zsuzsannával, mesefoglalkozások Bedőházi Beátával.

A tábor ideje alatt a résztvevők madarat simogathattak, fészket építettek, gyógynövényeket gyűjtöttek teának, kis csapatokban dolgoztak, hűsültek a patakban, és saját kis „táborközösségüket” alakították ki – kültéri mosdóval, itatósarokkal, gyümölcsputtival és patakátkelővel együtt. A környéken túrázó turisták sem tudták szó nélkül hagyni a különleges látványt: volt, aki dicsért, volt, aki érdeklődött, mikor tartunk legközelebb hasonló táborot.

Az egyik szülő szavaival élve: „Különleges tábor volt. A gyermekem minden nap jókedvűen, mosolygósan és új tudással tért haza.” Ennél nagyobb visszajelzést mi sem kívánhatunk – célunk mindig az, hogy a gyerekek játékosan, élményeken keresztül tanuljanak, fejlődjenek.

Ezúton is szeretnénk megköszönni a négyfalusi Erdészeti Hivatal támogatását és partnerségét, amelynek köszönhetően lehetővé vált a helyszín használata.

Hagyományörzés és alkotás. A második héten a fókusz a hagyományörzésre került. Ezúttal 54 gyermek kapcsolódott be a foglalkozásokba a Barcasági Csángó Alapítvány négyfalusi udvarán. A visszatérő táborozók miatt idén igyekeztünk bővíteni a kínálatot, új elemekkel gazdagítani a programot. Három kézműves tevékenység közül választhattak a gyerekek: agyagozás és kerámiakészítés Kelemen Kingával, népi motívumfestés és bútordíszítés Kiss Zitával, fafaragás Csukás Károllyal. A kreatív munkát gazdagította Ráduly Gyopár és Sándor néptánc- és népdaloktatása, akik a hét során nemcsak táncokat tanítottak, hanem egy komplett koreográfiát is összeállítottak, amelyet a gyerekek pénteken szüleiknek mutattak be. Idén új foglalkozásként jelent meg a jurtás program Kovács Ildikóval, amelyen a résztvevők megismerkedhettek az ősi magyar kultúrával, rovásírással, régi motívumokkal – és még saját kaftánt is készítettek.

Bár a második hét alatt a tábor helyszíne fizikailag behatárolt volt, a gyerekek fantáziája és alkotókedve messze túlnőtt a kereteken. Még az esős nap sem tudta elrontani a hangulatot: a gyerekek közösen énekelték a *Süss fel nap!* kezdetű

dalt, míg végül elállt az eső, és folytatták a tevékenységet esőkabátban, gumicsizmában.

Köszönet és bizalom. Nem kis kihívás 50–54 gyermek számára naponta minőségi, biztonságos programokat biztosítani. Ezért hatalmas köszönet illeti az önkénteseket is, akik fáradhatatlanul segítettek a foglalkozásokat és a háttérmunkát.

A táborokat a **Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.** és a **Communitas Alapítvány** támogatásával valósítottuk meg, amely lehetővé tette,

hogy a szülői hozzájárulása kisebb összegű lehessen.

Köszönjük a szülők bizalmát, hogy ránk bízták gyermekeiket – bízunk benne, hogy nem csak eleget tettünk az elvárásoknak, de talán még túl is szárnyaltuk őket. Szívesen fogadunk bármilyen észrevételt vagy javaslatot, hiszen ezek által válhat a barcasági napközis tábor még jobbá, tartalmasabbá és emlékezetesebbé.

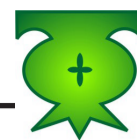
További kellemes vakációt kívánunk minden résztvevőnek!

BETHLEN GÁBOR
Alap

HÉTFALU HONLAPJA
www.hetfalu.ro

• HOCHBAUER GYULA

ISKOLATÖRTÉNETI KÉRDÉSEK (II.)

A hely?

A decemberi iskolatörténeti írásomban ara fordítottam figyelmet, hogy a régi iskolaudvaron körbefordulva, az épületek milyen iskolatörténeti élményeket nyújthatnak, a látvány segítségével milyen történelmi idők elevenedhetnek meg. Persze, az udvar közepén állva délre ott van az alszegi evangélikus templom, délkeletre pedig a papilak, amelyek közelségük révén egyház és iskola kapcsolattörténete felé is utat nyithatnak a gyökerek kutatására induló képzeletnek, de amelyek a helytörténet másik körének is meghatározó elemei.

Ha háttal a papilak felé állunk, nem nagyon kell megerőltetnünk a képzeletünket, hogy körvonalozódjék előttünk egy olyan ovális tér, amely érinti a templomot, a papilakot, az átépítés alatti város több évszázados hosszúfalusi kúriáját, a két pártszékházat, a Piroska Pánziót, az óvodát, a szerencsejátékos bár, a volt mustárost, és a nemrég többi szolgáltatási hivatal, amelyek egységes építészeti stílusukkal meghatározták a tér látványát és jelzik egykori tulajdonosaik (Papp Endréék és Köpéék módját és fejlett polgári ízlését.) A teret a főút osztja ketté, és rá majdnem merőleges a hegyek felé induló volt Iskola utca meg az átellenbe torkolló mezőre vivő utca. Itt volt a tanorok. A tér a városiasítás előtt a községközpont tere volt, s a felsorolt épületek e mostani városrész történetének utóbbi 100 évről sokat tudnának tanúsítani, ami nem érdektelen a ma a környéken lakók számára sem. De hogyan

kapcsolódik ez a tér a hosszúfalusi iskolatörténethez?

Noha a hatalomváltás alapvető változásokat eredményezett az oktatás területén, ezeket az épületeket államosítás, az erőltetett városiasítás; a sztalinizmus és a szocializmus uralma kapcsolta be Hosszúfalu és Négyfalu évtizedekig elhúzódóan zavaros iskolatörténetébe.

Miben nyilvánult meg a zűrzavar?

Hát valójában már a hatalomátvétellel kezdődött, amikor a felszámolt magyar állami iskolahálózat helyett, majd a kultúramentészként újra létrehozott egyházi iskola osztályai mellé román állami osztályokat telepítettek, és rövid idő alatt teljesen elbizonytalanították a kisebbségi felekezeti osztályok működését.

Az 1919 és 1948 közötti iskolázás kérdéseivel most ne foglalkozunk, hanem tekintsünk bele az államosítástól az 1969-ig tartó két évtized hosszúfalusi iskolatörténetének olyan kérdéseibe, amelyek az előbbieken vázolt községközponttal kapcsolatosak.

1948-ban az állam bekebelezte az addig működő felekezeti iskolákat az államosításkor felleltározott felszerelésükkel együtt. Mennyit enyhít ezen a hagyományos értékeket romboló tényen az, hogy az egyházaknak megsúgták az államosítás időpontját, hogy iskoláik „vagyonából” még menthessék, ami menthető?

A hatalomváltáskor és az államosításkor hirtelen megszerzett ingatlanokkal a végrehajtók nem voltak felkészülve, hogy mihez kezdhetnek.

(Folytatása a 4. oldalon.)

Hosszúfalusi evangélikus elemi iskola (1938–1948)

• DR. BENCZE MIHÁLY

DÁVID JÁNOS ASZTALOSMESTER

(Folytatás előző lapszámunkból.)

Édesanyja a kertben a fák köré hóvirágokat ültetett, az évek teltével szép fehér szigetek lettek, a két fiú szívesen osztogatta a hóvirággyökereket ismerőseiknek, hogy ők is telepítsenek kertjeikbe. Sándor édesanyjától örökölte a művészi adottságokat, festményeket készített, Bálint István festőművésztől rengeteget tanult. Sándor segítőkész volt, bárki megkérte valamire ígéretét betartotta. A betegeskedő Bálint István művészt gondozta, ő is szerette volna, ha Pista bácsi háza és kertje egy művésztelep lenne. Persze ebből Pista bácsi örökösei miatt nem lett semmi, csak az, hogy egy idegen költözött a művész házába. Pista bácsira már csak a temetőben egy fejfa emlékezik. Sándor verseket is írt, zenével is foglalkozott, szeretett olvasni, rádió és TV javítással is foglalkozott, sőt saját rádiót is szerkesztett. Kedvenc együttese az Omega volt. Utcánk fiúcsapatával rengeteget kirándultunk a környező hegyekre, a Nagy-kőhavas volt a kedvenc helye, ahol dimenzióváltó időkapukat is érzékelt. A közelünkben levő Poján-követ együtt kereszteltük Sziriát oszlopaira - hisz Hétfalu történetének sok eseménye kapcsolódik ehhez - Várkonyi Nándor Sziriát oszlopai könyve után. Ötödikes lehettem, amikor a Zajzon völgyéből salomát (medvehagymát) telepítettünk kertjeinkbe, ami azóta elterebélyesedett. Neki volt egyedül Hétfaluban egy 150 éves régi magyar tányérkörtefája, rengeteg terméssel, amiből pálinkára is futotta, persze a saját készítésű pálinkafőzőjével.

Ápolta, és nagyon szerette a kertjét.

Mindkét testvér tehetséges volt, anya nélkül, gyenge anyagi háttérrel, iskolai tanulmányokat nem tudtak folytatni. Csak a munkahely maradt kibontakozásra. Ez a jelenség Hétfalu fiatalságának 80%-át érintette. Hézagos volt az értelmiségi utánpótlás, de aki szakember lett, az kiváló teljesítményt nyújtott a munkahelyén. Számtalan tehetséges gyerek nem tudott kibontakozni, de legalább itthon maradt, és nem kallódott el idegen országokban. Sándor és János, a két testvér egymás után elhalálozott, az „örökös” eladta az asztalosműhelyt, amiből egy múzeumot lehetett volna készíteni, vagy felajánlani egy múzeumnak. Nem-sokára a házat is eladta, idegenek tulajdona lett, akik mindent átalakítottak. A régi szép időkre még a 150 éves diófa emlékeztet. Dávid János által készített ablakomból ősszel nézem a színes lehulló leveleket, amik talán Sándor festményeit, verseit, álmait sodorják az égi mezőkre, János elhalkuló dobpergése mellett.

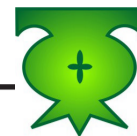
(Vége.)

ifj. Dávid János

Dávid Sándor, felesége Furfurica Marilena és lányuk Alexandra

• HOCHBAUER GYULA

ISKOLATÖRTÉNETI KÉRDÉSEK (II.)

(Folytatás a 3. oldalról.)

Ugyanezeken rögzíteni is kellett a megszerzett hatalmat, aminek egy nem elhanyagolható eljárása lett az iskolahálózat átszervezése. Ha rátekintünk arra, hogy Hosszúfaluban mikor milyen épületeket használtak fel az oktatási hálózatban, egy eléggé szakszerűtlenül döcögős, ideologizált, kapkodó fejlődés vonal rajzolódik ki ezek alapján, ami a rendszer rovására írható. 1949-ben létrehozták a volt magyar királyi polgári iskola épületében a román-magyar-német tannyelvű Építészeti Technikumot, amelyet 1955-ben már a román-magyar tagozatos elméleti líceummal váltottak fel, mégpedig úgy, hogy nem volt még erre alkalmas épületük. Ennek az iskolának a magyar tagozata kezdetben tanult a volt gazdasági iskola termeiben, később a volt magyar polgári iskolában, ideiglenesen a volt református elemi iskola tantermeiben. Bentlakásként hajdani polgári bentlakását használták.

Az 1956-ban beiratkozottak, a kis osztálylétszám miatt első tanévüket csak a brassói esti tagozaton kezdhették meg. Az 1957-ben beiratkozottak nem használhatták sem a hajdani polgári iskola könyvtárát, sem annak gazdag szertárait. Negyedévben kerültek fel a Mende Valér tervezte épületbe.

Az 50-es és hatvanas években állandó tanteremhiánnyal küzdött az iskola. Az elemi és gimnáziumi osztályok a volt község házában kialakított és a volt egyházi iskola tantermeit

használták.

Az iskola bentlakása az előbbi épületektől kilométernyi távolságban működött, a Colceag-féle szanatóriumban 1967-ig. Ekkor leköltöztették a Papp Endre-Köpe féle épületbe.

Az iskola tanműhelyének még nehezebben találtak megfelelő helyet. Kipróbálták Bencze Mihály államosított műhelyét, a volt ortodox elemi termeit, a volt evangélikus elemi több termét. Tornateremnek átalakították az államosított bútorgyár munkacsarnokát.

Az államosított egyházi telekre épített óvodát is tanműhely-raktárnak adták át, és az óvodát átköltöztették a Köpe-féle épületbe.

Az iskola román tagozata is ugyanilyen szétszórtnan működött: az alszegi volt ortodox egyházi tantermeiben, a felszegi volt első román iskola termeiben.

*

Mindezt összegezve: egy intézmény egy tucatnál is több 2–2,5 km-es szórásban lévő épületben működött 1969-ig, 10 évig viszonylag rendes körülmények között, az akkor elvárható hatékonysággal. Ám a folyamatosan fejlődő közszolgálati szerepét megzavarta az iskolarendszer központi újjászervezése. Akkor a középiskolai tagozatot szakközépiskolaivá alakítva másfél kilométerrel arrább költöztették az Elektroprecsizia gyár árnyékába, amivel leszűkítették az itteni ifjúság pályaválasztási lehetőségeit. A helyükre úgynevezett általános X-et járó tanulók költöztek, de ez az

iskolázási forma pár év alatt csődöt mondott, mivel sem a továbbtanulást, sem a szakképzést nem szolgálta megfelelően.

1990-ben létrejött az I–VIII osztályos magyar tagozatos George Moroianu Líceum és tőle 2,5 km-re Türkösön a Magyar tannyelvű Zajzoni Rab István Középiskola.

Ha visszatérünk Négyfalu legterjedelmesebbjének, Hosszúfalu községnek hajdani főterére, ma már az egykori látvány harmóniáját megzavarja a Papp Endre-féle épületsor elé tolakodott benzinkút, s hozzákezdtek az egykori kúria második átépítéséhez is, de noha megkopott már a tér virágkori képe, de csak idetorkollik egy iskolautca.

A hatalomváltás, majd az államosítás, és az ideológia változásai mellett a hosszúfalusi iskolázás lényeges, sajátosan helyi árnyalatú befolyásolója az intézmény területi szórtsága. Ezek a befolyások nem egymáshoz szinkronizálva változtak, aminek szintén zavaró következményei lehettek.

*

Gondoljanak ezekre is az iskola itt megszokott működésének a 70. évfordulóján, s ha az íráskezdetben körvonalazott téren járnak, vagy emlékeikben felidéznek ezt, valahogyan az időt is kapcsolják ehhez a térhez, miközben ez az egykori falu községgé vált, majd egy városnak a többivel egybemosódó részévé. Filmszerű történetet kapnak, amelynek vannak viszonylag állandó díszletei és ezeknél gyorsabban változó szereplői.

• HIEDELEMMONDÁK

FORRÁSOK

A tatrangi határon, a Kicsimezőcskén van egy forrás, amit Szépasszonyok kútjának neveznek. Régebb sokan nem ittak belőle, mert féltek, hogy a szépasszonyok behúzzák a kútba. Pedig jó forrás, jó víz van benne.

Azt mondják, hogy régen húztak bé embereket a szépasszonyok ebbe a kútba. Aki arra járt, annak mondták, hogy: Ne menj oda, met a szépasszonyok elvisznek, megfürösztenek benne.

*

Régen a vadleány Bodolán a Floka kútjához járt inni. Ruhája cserefalapiból volt fűzve.

Úgy tudták megfogni, hogy télen, mikor fázott a lába, a kúthoz egy nagy piros csizmát tettek ki, amibe a vadleány mind a két lábát bele dugta, s így nem tudott elszaladni.

Bevitték Nemes grófékhoz, még le is fényképezték, de mivel el volt vadulva, nemsokára meghalt.

*

A Noában van egy bővizű forrás, amelyet Tolvajok kútjának vagy Rablókútnak neveznek. Egykoron itt betyárok tanyáztak, és ide rejtették a havasalföldi bojáróktól elrabolt kincseket, de csak miután hazatértükben jót mulattak az Anița Azughița vezette azugai csárdában.

*

A Csukáson, az az Esztena-nyereg közelében, a sziklák alatt is fakad egy bővizű forrás, amelynek Tolvaj-kút a neve. Hajdanán itt rablók tanyáztak, innen a forrás neve, de a pataké is: Tolvaj-patak.

